

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

ชุดโครงการวิจัย	วิจัยและพัฒนากล้วยไม้
โครงการวิจัย	โครงการวิจัยและพัฒนาอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมกล้วยไม้เพื่อใช้ประโยชน์
กิจกรรมที่ 1	Orchid Germplasm Conservation for Sustainable Use
การทดลองที่ 1.1 (ภาษาไทย)	สำรวจ รวบรวม ศึกษา จำแนกลักษณะ และประเมินคุณค่าเชื้อพันธุกรรมกล้วยไม้
	(ภาษาอังกฤษ) : Explore a study to characterize and evaluate germplasm orchids (sisaket horticulture research center)

คณะผู้ดำเนินงาน

พฤกษ์ คงสวัสดิ์¹ วชิร รักชาติ¹ ธวัชชัย นิมกิงรัตน์¹ สุภาภรณ์ สาชาติ²
Phruet kongsawad¹ Wongsaree luxchad¹ Thawatchai Nimkingrat¹ supapong sachid²

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นแหล่งพันธุกรรมพืชที่มีความหลากหลายสามารถพัฒนาใช้ประโยชน์อย่างมหาศาลทั้งด้านเกษตร อุตสาหกรรม แพทย์ และพาณิชย์ กล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ โดยในปี 2556 มีมูลค่าการส่งออก 2,685 ล้านบาท แต่ปัจจุบันสภาพการสูญเสียพันธุ์กล้วยไม้พันธุ์แท้ในประเทศไทยเกิดอย่างรวดเร็ว ซึ่งเกิดจากการเก็บกล้วยไม้ป่าโดยเฉพาะกล้วยไม้ที่การกระจายตัวน้อยเพื่อการค้าจนกล้วยไม้พันธุ์แท้เหล่านั้นมีความเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์สูงมาก จำเป็นต้องอนุรักษ์กล้วยไม้พันธุ์แท้อย่างเร่งด่วนซึ่งการอนุรักษ์ในสภาพนอกแหล่งกำเนิด (*ex situ* conservation) รวมทั้งกล้วยไม้พันธุ์การค้าสำหรับเป็นฐานเชื้อพันธุกรรมกล้วยไม้สำหรับการใช้ประโยชน์ จึงจะเป็นการบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้บางส่วน

ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษได้สำรวจ รวบรวม ศึกษา จำแนกลักษณะ และประเมินคุณค่าเชื้อพันธุกรรมกล้วยไม้ที่รวบรวมไว้แล้วจากป่าเสื่อมโทรมและแหล่งจำหน่ายพันธุ์กล้วยไม้พันธุ์แท้ พบว่าสามารถรวบรวมกล้วยไม้ได้ทั้งหมด 5 สกุล 16 ชนิด/พันธุ์ 1,585 ต้น แบ่งออกเป็น 1. กล้วยไม้พันธุ์แท้

15 ชนิด/พันธุ์ ได้แก่ 1.1 บัวนางป้อง (*Brachycorythis henryi*) 1.2 ม้าวิ่ง (*Doritis pulcherrima*) 1.3 แดงอุบล (*Doritis Pulcherrima* var. *buyssonian*) 1.4 ว่านอึ้ง (*Eulophia macrobon*) 1.5 ว่านหัวครุ (*Eulophia spectabilis*) 1.6 หมูกลิ้ง (*Eulophia andamanensis*) 1.7 อึ้งเปาะ (*Geodorum attenuatum*) 1.8 ว่านจูงนางหลวง (*Geodorum citrinum*) 1.9 ว่านนางตาม (*Geodorum recurvum*) 1.10 คูลู (*Habenaria lucida*) 1.11 ลิ่นมังกร (*Habenaria rhodocheila*) 1.12 นางอ้วปากฝอย (*Habenaria medioflexa*) 13. นางอ้วสาคริก (*Pecteilis sagarikii*) และ 14. เอื้องตีนกบ (*Pecteilis susannae*) และ 2. พันธุ์ลูกผสม 3 พันธุ์ ได้แก่ 2.1 ม้าวิ่งลูกผสม (*Doritis pulcherrima* hybrid) 2.2 เอื้องตีนกบxนางอ้วปากฝอย (*Pecteilis susannae* x *Habenaria medioflexa*) และ 2.3 นางอ้วสาคริกxเอื้องตีนกบ (*Pecteilis sagarikii* x *Pecteilis susannae*)

สามารถจำแนกการใช้ประโยชน์เป็น 80 เบอร์ เพื่อเป็นพ่อแม่พันธุ์ ได้แก่ สกุลท้าวคูลู (*Brachycorythis*) 2 เบอร์ สกุลม้าวิ่ง (*Doritis*) 58 เบอร์ สกุลว่านอึ้ง (*Eulophia*) 7 เบอร์ สกุลว่านจูงนาง (*Geodorum*) 3 เบอร์ สกุลลิ่นมังกร (*Habenaria*) 4 เบอร์ และสกุลนางอ้ว (*Pecteilis*) 6 เบอร์

Abstract

Thailand is a source, The genetic diversity that will hugely benefit both the agricultural , industrial, medical and commercial applications. The Orchids are important plant, one of the country's exports in 2556 were worth 2,685 million baht (Orawan , 2557). But the loss of purebred orchids in place quickly . Necessity , to the collection of wild orchids ,very high risk of extinction and commercial orchids. Conservation of orchids need pure urgent conservation in which outside source (ex situ conservation). And make to genetic base for exploitation . To alleviate the problem to some extent .

Sisaket Horticulture research center , The survey gathered the classification and evaluation of germplasm collected in market and denuded forest , can gathered all the orchids 5 genus 16 species/varity and 1,585 number. , 15 species is Varieties include. 1. *Brachycorythis henryi* 2. *Doritis pulcherrima* 3. *Doritis Pulcherrima* var. *buyssonian*) 4. *Eulophia macrobon* 5. *Eulophia spectabilis* 6. *Eulophia andamanensis* 7. *Geodorum attenuatum* 8. *Geodorum citrinum* 9. *Geodorum recurvum* 10. *Habenaria lucida* 11. *Habenaria rhodocheila* 12. *Habenaria medioflexa* 13. *Pecteilis sagarikii* 14. *Pecteilis susannae* and 15. *Pecteilis susannae* and 3 hybrid varieties ,is Varieties include. 1. *Doritis pulcherrima* hybrid 2. *Pecteilis susannae* x *Habenaria medioflexa* and 3. *Pecteilis sagarikii* x *Pecteilis susannae* .

Recognizes the advantage to 80 numbers for a breeder include ,2 Number Brachycorythis ,58 Number Doritis ,7 Number Eulophia ,3 Number Geodorum ,4 Number Habenaria and 6 Number Pecteilis.

¹ ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ ² /สถาบันวิจัยพืชสวน

¹ Sisaket Horticulture Research Center ² Horticulture Research Institute

คำนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งพันธุกรรมพืชที่มีความหลากหลายสามารถพัฒนาใช้ประโยชน์อย่างมหาศาลทั้งด้านเกษตร อุตสาหกรรม แพทย์ และพาณิชย์ กล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย โดยในปี 2556 มีมูลค่าการส่งออก 2,685 ล้านบาทเป็นกล้วยไม้ตัดดอกมูลค่า 2,064 ล้านบาท และต้นกล้วยไม้ 621 ล้านบาท (อรรณ,2557) โดยต้นกล้วยไม้ส่วนหนึ่งเป็นกล้วยไม้พันธุ์แท้มีปริมาณการส่งออกในช่วงปี 2535-2540 มากถึง 2,487,863 ต้น (สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชกรมวิชาการเกษตร,2541) แต่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พันธุ์พืชน้อยกว่าที่ควรทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงเกิดจากการทำลายพื้นที่ป่าเพื่อนำพื้นที่ทำการเกษตรตลอดและสร้างมลภาวะจนเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ แม้ประเทศไทยจะกำหนดให้กล้วยไม้พันธุ์แท้เป็นของป่าหวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 แต่ปัจจุบันสภาพการสูญเสียพันธุ์กล้วยไม้พันธุ์แท้ในประเทศไทยเกิดอย่างรวดเร็วสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการเก็บกล้วยไม้ป่าเพื่อการค้าโดยเฉพาะชนิดกล้วยไม้ที่การกระจายตัวน้อยอยู่เฉพาะเจาะจงพื้นที่ให้มีโอกาสลดจำนวนอย่างรุนแรงคาดว่ากล้วยไม้พันธุ์แท้มีความเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์สูงมาก จำเป็นต้องอนุรักษ์กล้วยไม้พันธุ์แท้อย่างเร่งด่วนซึ่งการอนุรักษ์ในสภาพนอกแหล่งกำเนิด (*ex situ* conservation) รวมทั้งกล้วยไม้พันธุ์ลูกผสมการค้าสำหรับเป็นฐานเชื้อพันธุกรรมกล้วยไม้สำหรับการใช้ประโยชน์ จึงจะเป็นการบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้บางส่วน

กรมวิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานที่เป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายของพืชที่เกี่ยวข้องทางการเกษตรไว้ตามศูนย์สถานี่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย เป็นการอนุรักษ์เชื้อพันธุ์กล้วยไม้ในแปลงรวบรวมพันธุ์ (*ex situ* conservation) เพื่อศึกษาการนำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าของกล้วยไม้พันธุ์แท้ และพันธุ์การค้าที่มีในประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันสารเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (อนุสัญญาไซเตส) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 และตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 มี โดยพืชกลุ่ม

กล้วยไม้เป็นพืชอนุรักษ์กลุ่มใหญ่ที่สุดและมีการทำการค้าระหว่างประเทศเป็นปริมาณสูงจนอยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ ศูนย์ศรีสะเกษเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์กล้วยไม้สกุลท้าวคูลู (*Brachycorythis*) สกุลม้าวิ่ง (*Doritis*) สกุลว่านอึ้ง (*Eulophia*) สกุลว่านจุนาง (*Geodorum*) สกุลลั่นมังกกร (*Habenaria*) และสกุลนางอ้ว (*Pecteilis*) ไว้มาก เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ใหม่ที่ได้จากการปรับปรุงพันธุ์หรือคัดเลือกพันธุ์ที่ดีกว่าเดิม พร้อมบันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ และสามารถถ่ายโอนไปยังโปรแกรมฐานข้อมูลในธนาคารเชื้อพันธุ์พืช และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางพันธุกรรมเพื่อรอกำหนดมาใช้ประโยชน์ในอนาคต

วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

1. พันธุ์กล้วยไม้พันธุ์แท้และกล้วยไม้พันธุ์ลูกผสมที่มีศักยภาพทางการค้า ได้แก่ กล้วยไม้สกุลท้าวคูลู (*Brachycorythis*) สกุลม้าวิ่ง (*Doritis*) สกุลว่านอึ้ง (*Eulophia*) สกุลว่านจุนาง (*Geodorum*) สกุลลั่นมังกกร (*Habenaria*) และสกุลนางอ้ว (*Pecteilis*)
2. โรงเรือนเพาะชำกล้วยไม้
3. ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี
4. กระถาง วัสดุปลูกขวดแวน
5. ยานพาหนะ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์กล้องถ่ายภาพ
6. อุปกรณ์บันทึกข้อมูล และบันทึกภาพ

- วิธีการ

แบบและวิธีการทดลอง

ไม่มีแผนการทดลอง

วิธีปฏิบัติการทดลอง

1. สำรวจแหล่งที่ตั้งของพันธุกรรมกล้วยไม้สกุลท้าวคูลู (*Brachycorythis*) สกุลม้าวิ่ง (*Doritis*) สกุลว่านอึ้ง (*Eulophia*) สกุลว่านจุนาง (*Geodorum*) สกุลลั่นมังกกร (*Habenaria*) และสกุลนางอ้ว (*Pecteilis*) รวบรวมเชื้อพันธุ์ที่มีอยู่เดิม และที่รวบรวมใหม่ซึ่งได้จากการสำรวจ จัดทำเป็นแปลงรวบรวมพันธุ์ (Field Gene bank)
2. การประเมินคุณลักษณะทางพันธุกรรม และจำแนกพันธุ์ โดยใช้ลักษณะทางสัณฐานวิทยาอย่างละเอียด และจัดทำคู่มือบันทึกลักษณะประจำพันธุ์
3. ศึกษาการใช้ประโยชน์ของเชื้อพันธุกรรมที่สำรวจและรวบรวม การคัดเลือกพันธุ์ดีเด่น หรือมีศักยภาพทางการค้า พันธุ์ต้านทานโรคแมลง หรือพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับการสกัดสารเพื่อประโยชน์ด้านต่าง ๆ เช่น ทางเภสัชกรรม
4. บันทึกข้อมูลของแต่ละพันธุ์พืชลงในฐานข้อมูล

5. จัดทำฐานข้อมูลพืช (Database) ของพืชที่สำรวจและรวบรวม รวมทั้งจัดทำ E-catalogues ทั้งในรูปแบบเอกสารวิชาการและ CD-ROM

6. การบันทึกข้อมูล

1. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์เฉพาะตัวของต้น ใบ ดอกของกล้วยไม้ในแต่ละพันธุ์
2. แหล่งที่รวบรวมพันธุ์
3. การใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ
4. ข้อมูลทางอนุกรมวิธานของแหล่งเก็บรวบรวม

- เวลาและสถานที่

เริ่มต้น ตุลาคม 2553 สิ้นสุดกันยายน 2558

สถานที่ทำการทดลอง

ศูนย์วิจัยศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. การรวบรวม และจำแนกเชื้อพันธุกรรมกล้วยไม้

ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษได้รวบรวมกล้วยไม้พันธุ์แท้ที่มีศักยภาพในการปลูกเลี้ยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือและบางส่วนได้รับต้นกล้วยไม้จากด่านกักกันพืชอุบลราชธานี จำแนกได้ 6 สกุล 17 ชนิด/พันธุ์ 1,585 ต้น แบ่งออกเป็น 1. กล้วยไม้พันธุ์แท้ 14 ชนิด/พันธุ์ ได้แก่ 1.1 บัวนางป่อง (*Brachycorythis henryi*) 1.2 ม้าวิ่ง (*Doritis pulcherrima*) 1.3 แดงอุบล (*Doritis Pulcherrima* var. *buyssoniana*) 1.4 ว่านอึ้ง (*Eulophia macrobon*) 1.5 ว่านหัวครุ (*Eulophia spectabilis*) 1.6 หมวกกิ้ง (*Eulophia andamanensis*) 1.7 อึ้งเปาะ (*Geodorum attenuatum*) 1.8 ว่านจูงนางหลวง (*Geodorum citrinum*) 1.9 ว่านนางตาม (*Geodorum recurvum*) 1.10 คูลู (*Habenaria lucida*) 1.11 ลีนมังก (*Habenaria rhodocheila*) 1.12 นางอ้วปากฝอย (*Habenaria medioflexa*) 13. นางอ้วสาคริก (*Pecteilis sagarikii*) และ 14. เอื้องตีนกบ (*Pecteilis susannae*) และ 2. พันธุ์ลูกผสม 3 พันธุ์ ได้แก่ 2.1 ม้าวิ่งลูกผสม (*Doritis hybrid*) 2.2 เอื้องตีนกบxนางอ้วปากฝอย (*Pecteilis susannae* x *Habenaria medioflexa*) และ 2.3 นางอ้วสาคริกxเอื้องตีนกบ (*Pecteilis sagarikii* x *Pecteilis susannae*) ดังตารางที่ 1 และภาคผนวกภาพที่ 1- 6

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และชนิดของกล้วยไม้ที่รวบรวมในปี 2554-2559 แบ่งตามสกุล (Genus) ชนิด (spices) และพันธุ์การค้า (Varity)

กล้วยไม้สกุล	จำนวนชนิด/ต้น (ต้น)
1. สกุล ท้าวคูลู <i>Brachycorythis</i>	1 / 30
บัวนางป่อง (มังกคาบแก้ว , ท้าวคูลู) <i>Bra. henryi</i>	30
2. สกุลม้าวิ่ง <i>Doritis</i>	3 / 900
ม้าวิ่ง <i>Dor.pulcherrima</i>	500

แดงอุบล <i>Dor. Pulcherrima</i> var. <i>buyssonianana</i>	100
ม้าวิ่งลูกผสม <i>Dor. hybrid</i>	300
3. สกุลว่านอิง <i>Eulophia</i>	3 / 80
ว่านอิง <i>Eul. macrobon</i>	20
ว่านหัวครู (ว่านดิน) <i>Eul. spectabilis</i>	20
หมูกลิ้ง <i>Eul. andamanensis</i>	40
4. สกุลว่านจุงนาง <i>Geodorum</i>	3 / 60
อิงเปาะ(กำปองดิน) <i>Geo. attenuatum</i>	20
ว่านจุงนางหลวง <i>Geo. citrinum</i>	20
ว่านนางตาม <i>Geo. recurvum</i>	20
5. สกุลลิ้นมังกร <i>Habenaria</i>	3 / 185
คูลู <i>Hab. lucida</i>	25
ลิ้นมังกร <i>Hab. rhodocheila</i>	60
นางอ้วปากฝอย <i>Hab. medioflexa</i>	100
6. สกุลนางอ้ว <i>Pecteilis</i>	3 / 330
นางอ้วสาคริก <i>Pec. sagarikii</i>	200
เอื้องตีนกบ <i>Pec. susanna</i>	50
นางอ้วลูกผสม	
1. เอื้องตีนกบ x นางอ้วปากฝอย	40
2. นางอ้วสาคริก x เอื้องตีนกบ	40
รวม	6 สกุล 16 ชนิด/พันธุ์ 1538 ต้น

* ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ประจำพันธุ์อยู่ในภาคผนวกที่ 1

และพบว่า กล้วยไม้สกุลม้าวิ่ง (*Doritis*) เป็นสกุลที่มีการเจริญเติบโตดี เหมาะสมที่ปลูกเลี้ยงที่ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ รองลงมาคือ สกุลว่านอิง (*Eulophia*) สกุลว่านจุงนาง (*Geodorum*) สกุลลิ้นมังกร (*Habenaria*) สกุลกล้วยไม้ท้าวคูลู *Brachycorythis* และสกุลนางอ้ว (*Pecteilis*) ตามลำดับ และยังพบว่า กล้วยไม้ดินที่มีหัวแบบนี้ (tuber type) จะเลี้ยงยากกว่ากล้วยไม้ดินที่มีหัวแบบแข็ง (corm) เนื่องจากจะเน่าเสียหายได้ง่าย เมื่อมีฝนตกหนัก และยังพบว่ากล้วยไม้ดินที่มีหัวแบบนี้ (tuber type) การเกิดต้นใหม่บนหัวเก่า แต่มักมี 1-2 ต้นต่อปี ทำให้เมื่อเข้าปีที่ 3-4 มักจะตาย ดังนั้นการอนุรักษ์กล้วยไม้กลุ่มนี้ ควรมีการเพาะเมล็ดกล้วยไม้ในกลุ่มนี้ทุก 2-3 ปี จึงจะรักษาเชื้อพันธุกรรมได้

2. การจำแนกการใช้ประโยชน์

จากกล้วยไม้ที่รวบรวมได้ สามารถจำแนกการใช้ประโยชน์เป็นพ่อแม่พันธุ์ได้ 78 เบอร์ ดังนี้

1. กล้วยไม้สกุลท้าวคูลู *Brachycorythis* รวบรวมได้ 30 เบอร์ คัดเลือกได้ต้นดีเด่น 2 เบอร์ คือ

1. บัวนางป้อม ศก.01 และ 2. บัวนางป้อม ศก.02 ดังตารางที่ 2 และภาคผนวกภาพที่ 7

ตารางที่ 2 กล้วยไม้บัวนางป้อม *Brachycorythis henryi* พันธุ์แท้ที่คัดเลือกได้

ต้นที่	ลักษณะเด่นที่คัดเลือก	การนำไปใช้ประโยชน์
1. บัวนางป้อง ศก.01	ต้นขนาดเล็ก ใบเรียวยาว ดอกสีม่วง	เป็นพ่อแม่พันธุ์
2. บัวนางป้อง ศก.02	ต้นขนาดเล็ก ใบเรียวกว้าง ดอกสีขาว	เป็นพ่อแม่พันธุ์

2. กล้ายไม้สกุลม้าวิ่ง *Doritis* รวบรวมได้ 500 เบอร์ คัดเลือกไว้ 3 กลุ่ม คือ

2.1 กล้ายไม้ม้าวิ่ง (*Doritis pulcherrima*) รวบรวมได้ 500 เบอร์ คัดเลือกได้ต้นดีเด่น 29 เบอร์ ได้แก่ 1. ม้าวิ่ง ศก.01 2. ม้าวิ่ง ศก.02 3. ม้าวิ่ง ศก.03 4. ม้าวิ่ง ศก.05 5. ม้าวิ่ง ศก.06 6. ม้าวิ่ง ศก.07 7. ม้าวิ่ง ศก.08 8. ม้าวิ่ง ศก.11 9. ม้าวิ่ง ศก.13 10. ม้าวิ่ง ศก.14 11. ม้าวิ่ง ศก.15 12. ม้าวิ่ง ศก.16 13. ม้าวิ่ง ศก.17 14. ม้าวิ่ง ศก.18 15. ม้าวิ่ง ศก.19 16. ม้าวิ่ง ศก.20 17. ม้าวิ่ง ศก.21 18. ม้าวิ่ง ศก.22 19. ม้าวิ่ง ศก.23 20. ม้าวิ่ง ศก.24 21. ม้าวิ่ง ศก.25 22. ม้าวิ่ง ศก.26 23. ม้าวิ่ง นพ.1 24. ม้าวิ่ง นพ.2 25. ม้าวิ่ง นพ.3 26. ม้าวิ่ง นพ.4 ม้าวิ่ง นพ.5 27. ม้าวิ่ง นพ.5 28. ม้าวิ่ง ศก.บูล 01 และ 29. ม้าวิ่ง ศก.บูล 02 ดังตารางที่ 2 และภาคผนวกภาพที่ 8-11

ตารางที่ 2 กล้ายไม้ม้าวิ่ง (*Doritis pulcherrima*) พันธุ์แท้ ที่คัดเลือกได้

ต้นที่	ลักษณะเด่นที่คัดเลือก	การนำไปใช้ประโยชน์
1. ม้าวิ่ง ศก.01	ต้นขนาดเล็กมาก * ช่อดอกยาวประมาณ 15-20 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีม่วงแดง กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก กลีบปากสีม่วงแดง ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีม่วง	เป็นพ่อแม่พันธุ์
2. ม้าวิ่ง ศก.02	ต้นขนาดเล็กมาก * ช่อดอกยาวประมาณ 45-50 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีขาวอมชมพู กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีส้ม	เป็นพ่อแม่พันธุ์
3. ม้าวิ่ง ศก.03	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 75-80 ซม. จำนวนดอก 35-40 ดอก/ช่อ ดอกสีขาวอมชมพู กลีบดอกลูไปข้างหลังกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีส้ม	เป็นพ่อแม่พันธุ์
4. ม้าวิ่ง ศก.05	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 25-30 ซม. จำนวนดอก 20-30 ดอก/ช่อ ดอกสีขาวอมชมพู กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีส้ม	เป็นพ่อแม่พันธุ์
5. ม้าวิ่ง ศก.06	ดอกขนาดใหญ่ ช่อดอกยาวประมาณ 25-30 ซม. จำนวนดอก 20-30 ดอก/ช่อ ดอกสีขาวอมชมพู กลีบดอกลูไปข้างหลังกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีส้ม	เป็นพ่อแม่พันธุ์
6. ม้าวิ่ง ศก.07	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 40-45 ซม. จำนวนดอก 35-40 ดอก/ช่อ ดอกสีขาวอมชมพู กลีบดอกลูไปข้างหลังกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากงอ เดี่ยวปลีปากสีน้ำตาล	เป็นพ่อแม่พันธุ์
7. ม้าวิ่ง ศก.08	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 30-35 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ แตกช่อแขนงมาก * ดอกสีขาวอมชมพู กลีบดอกลูไปข้างหลังกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีน้ำตาล*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
8. ม้าวิ่ง ศก.11	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 30-35 ซม. จำนวนดอก 20-25	เป็นพ่อแม่พันธุ์

กลีบปากดอกสีม่วงแดง ปากตรง เตื่อยปลีปากสีส้มแดง*		
21. ม้าวิ่ง ศก.25	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 35-40 ซม. จำนวนดอก 18-20 ดอก/ช่อ ดอกขนาดใหญ่มากสีชมพูเข้ม (คล้ายแดงอุบล)* กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก* กลีบปากสีชมพูแดง* ปากตรง* เตื่อยปลีปากสีชมพูแดง *	เป็นพ่อแม่พันธุ์
22. ม้าวิ่ง ศก.26	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 30-35 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีชมพูอ่อน กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง* เตื่อยปลีปากสีชมพู	เป็นพ่อแม่พันธุ์
23. ม้าวิ่ง นพ.01	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 25-30 ซม. จำนวนดอก 15-20 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีขาวอมชมพูอ่อน* กลีบดอกลุ้ไปข้างหลังกับหน้าดอก กลีบปากสีม่วงอ่อน* ปากงอ เตื่อยปลีปากม่วงอ่อน*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
24. ม้าวิ่ง นพ.02	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 30-35 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีขาวอมชมพู กลีบดอกลุ้ไปข้างหลังกับหน้าดอก ค่อนข้างแนบกับก้าน กลีบปากสีชมพูอ่อน ปากงอ เตื่อยปลีปากสีเหลือง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
25. ม้าวิ่ง นพ.03	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 30-35 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีชมพู กลีบดอกแคบ* ลู้ไปข้างหลังกับหน้าดอก ค่อนข้างแนบกับก้าน * กลีบปากสีชมพูแดง ปากงอ เตื่อยปลีปากสีชมพูแดง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
26. ม้าวิ่ง นพ.04	ต้นขนาดใหญ่ ช่อดอกยาวประมาณ 45-50 ซม. จำนวนดอก 15-20 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีชมพู* กลีบดอกลุ้ไปข้างหลังกับหน้าดอก ค่อนข้างแนบกับก้าน กลีบปากสีชมพูแดง* ปากตรง* เตื่อยปลีปากสีส้ม*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
27. ม้าวิ่ง นพ.05	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 30-35 ซม. จำนวนดอก 15-20 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีชมพู กลีบดอกลุ้ไปข้างหลังกับหน้าดอก ค่อนข้างแนบกับก้านดอก กลีบปากสีชมพูแดง ปากตรง* เตื่อยปลีปากสีส้ม*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
28. ม้าวิ่ง ศก.บุล .01	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 65-70 ซม. จำนวนดอก 25-30 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีขาวอมม่วง กลีบดอกสั้น กลีบดอกลุ้ไปข้างหลังกับ หน้าดอก กลีบปากสีม่วงอ่อน* ปากงอ เตื่อยปลีปากม่วง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
29. ม้าวิ่ง ศก.บุล .02	ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 55-60 ซม. จำนวนดอก 15-20 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็กสีขาวอมม่วง * กลีบดอกสั้น กลีบดอกลุ้ไปข้างหลังกับหน้าดอก กลีบปากสีม่วงอ่อน* ปากงอ เตื่อยปลีปากม่วง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์

* เป็นลักษณะที่พบได้ยากในกล้วยไม้ม้าวิ่ง

2.2 กล้วยไม้ แดงอุบล (*Doritis Pulcherrima* var. *buyssoniana*) รวบรวมได้ 100 เบอร์ คัดเลือกได้ ต้นดีเด่น 22 เบอร์ ได้แก่ 1. แดงอุบล ศก.01 2. แดงอุบล ศก.02 3. แดงอุบล ศก.03 4. แดงอุบล ศก.

04 5. แดงอุบล ศก.06 6. แดงอุบล ศก.11 7. แดงอุบล ศก.13 8. แดงอุบล ศก.23 9. แดงอุบล ศก.24
 10. แดงอุบล ศก.27 11. แดงอุบล ศก.29 12. แดงอุบล ศก.31 13. แดงอุบล ศก.32 14. แดงอุบล ศก.33
 15. แดงอุบล ศก.33 16. แดงอุบล ศก.34 17. แดงอุบล ศก.35 18. แดงอุบล ศก.36 19. แดงอุบล ศก.
 38 20. แดงอุบล ศก.41 และ 21. แดงอุบล ศก.42 ดังตารางที่ 3 และภาคผนวกภาพที่ 12-14

ตารางที่ 3 กล้วยไม้แดงอุบล (*Doritis Pulcherrima* var. *buyssoniana*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกได้

ต้นที่	ลักษณะเด่นที่คัดเลือก	การนำไปใช้ประโยชน์
1. ศก.01	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 80-100 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มกลม ดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกมน* กลีบดอกตั้งฉากกับหน้า ดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีเหลือง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
2. ศก.02	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 80-100 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มแคบ ดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกมน* กลีบดอกตั้งฉากกับหน้า ดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีเหลือง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
3. ศก.03	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 80-100 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มกลม ดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกมน กลีบดอกตั้งฉากกับหน้า ดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีเหลือง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
4. ศก.04	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 80-100 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มกลม ดอกสีชมพูเข้ม* กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก ปลาย กลีบดอกมน กลีบปากสีชมพูเข้ม ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีส้ม*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
5. ศก.06	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 65 -80 ซม. จำนวนดอก 18-20 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มแคบ ดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกมน * กลีบดอกตั้งฉากกับหน้า ดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีเหลือง	เป็นพ่อแม่พันธุ์
6. ศก.11	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 80-100 ซม.* จำนวนดอก 10-15 ดอก/ ช่อ ดอกฟอร์มแคบ* ดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกแหลมกลีบดอกตั้งฉากกับ หน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีเหลือง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
7. ศก.13	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 110-120 ซม. * จำนวนดอก 18-20 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มแคบ ดอกสีชมพูเข้ม ปลายกลีบดอกแหลม กลีบดอกตั้ง ฉากกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีชมพู	เป็นพ่อแม่พันธุ์
8. ศก.23	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 75-80 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มแคบ ดอกสีชมพู ปลายกลีบดอกแหลม กลีบดอกตั้งฉากกับหน้า ดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีเหลือง*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
9. ศก.25	ต้นขนาดกลาง ช่อดอกยาวประมาณ 75-80 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ	เป็นพ่อแม่พันธุ์

ดอกฟอร์มกลม ดอกสีชมพูเข้ม* ปลายกลีบดอกมน กลีบดอกตั้งฉากกับหน้า

ดอก กลีบปากสีชมพู ตรง เดี่ยวปลีปากสีชมพู

* เป็นลักษณะที่พบได้ยากในกล้วยไม้แดงอุบล

2.3 กล้วยไม้มาวิ้งลูกผสม รวบรวมได้ 300 เบอร์ คัดเลือกได้ต้นดีเด่น 7 เบอร์ ได้แก่ 1 กล้วยไม้มาวิ้งลูกผสม ศก.02 2 กล้วยไม้มาวิ้งลูกผสม ศก.06 3. กล้วยไม้มาวิ้งลูกผสม ศก.07 4. กล้วยไม้มาวิ้งลูกผสม ศก.08 5. กล้วยไม้มาวิ้งลูกผสม ศก.09 6. กล้วยไม้มาวิ้งลูกผสม ศก.30 และ 7. กล้วยไม้มาวิ้งลูกผสม ศก.48 ดังตารางที่ 4 และภาคผนวกภาพที่ 12

ตารางที่ 4 กล้วยไม้สกุลมาวิ้งลูกผสม *Doritis hybrid* ที่คัดเลือกได้

ต้นที่	ลักษณะเด่นที่คัดเลือก	การนำไปใช้ประโยชน์
1. ศก.02	ต้นขนาดเล็ก* ช่อดอกยาวประมาณ 20-25 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มกลม กลีบดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกมน กลีบดอกคู่ไปข้างหลัง กลีบปากสีชมพู ปากงอ เดี่ยวปลีปากสีส้ม*	พันธุ์การค้า
2. ศก.06	ต้นขนาดเล็ก* ช่อดอกยาวประมาณ 10-15 ซม. จำนวนดอก 13-15 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มแคบ ดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกสีชมพูมน กลีบดอกคู่ไปข้างหลัง กลีบปากสีชมพู ปากงอ เดี่ยวปลีปากสีส้มแดง*	พันธุ์การค้า
3. ศก.07	ต้นขนาดเล็ก* ช่อดอกยาวประมาณ 80 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มกลม ดอกสีขาวอมชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกมน กลีบดอกคู่ไปข้างหลัง กลีบปากสีขาวอมชมพู ปากงอเดี่ยวปลีปากสีเหลืองส้ม*	พันธุ์การค้า
4. ศก.08	ต้นขนาดเล็ก* ช่อดอกยาวประมาณ 20-25 ซม. จำนวนดอก 20-25 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มกลม ดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกมน กลีบดอกคู่ไปข้างหลัง กลีบปากสีชมพูเข้ม ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีส้ม*	พันธุ์การค้า
5. ศก.09	ต้นขนาดเล็ก* ช่อดอกยาวประมาณ 20 -25 ซม.จำนวนดอก 15-20 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มแคบ ดอกสีชมพูอ่อน ปลายกลีบดอกมน กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีเหลืองส้ม*	พันธุ์การค้า
6. ศก.30	ต้นขนาดเล็ก* ช่อดอกยาวประมาณ 25-30 ซม. จำนวนดอก 35-40 ดอก/ช่อ * ดอกฟอร์มแคบ ดอกสีชมพู ปลายกลีบดอกมน กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก กลีบปากสีชมพูเข้ม ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีชมพูเข้ม	พันธุ์การค้า
7. ศก.48	ต้นขนาดเล็ก* ช่อดอกยาวประมาณ 30-35 ซม. จำนวนดอก 25-30 ดอก/ช่อ ดอกฟอร์มแคบ กลีบดอกตั้งฉากกับหน้าดอก ดอกสีชมพูเข้ม* ปลายกลีบดอกมน กลีบปากสีชมพู ปากตรง เดี่ยวปลีปากสีส้ม*	พันธุ์การค้า

* เป็นลักษณะที่พบได้ยากในกล้วยไม้มาวิ้ง

3. กล้วยไม้สกุลว่านอิ่ง (*Eulophia*) คัดเลือกต้นดีเด่นได้ 7 เบอร์ ได้แก่

3.1 ว่านอิ่ง (*Eul. macrobon*) รวบรวมได้ 20 เบอร์ คัดเลือกได้ต้นดีเด่น 2 เบอร์ ได้แก่ 1. ว่านอิ่ง ศก.01 และ 2. ว่านอิ่ง ศก.02 3.2 ว่านหัวครู (*Eul. spectabilis*) รวบรวมได้ 20 เบอร์ คัดเลือกได้ต้นดีเด่น 4 เบอร์ ได้แก่ 1. ว่านหัวครู ศก.01 2. ว่านหัวครู ศก.02 3. ว่านหัวครู ศก.03 และ 3. ว่านหัวครู ศก.04

และ 3.3 หมูกลิ้ง (*Eul. andamanensis*) รวบรวมได้ 40 เบอร์ คัดเลือกได้ต้นดีเด่น 1 เบอร์ ได้แก่ 1. หมูกลิ้ง ศก.01 ดังตารางที่ 5 และภาพที่ 15

ตารางที่ 5 กล้วยไม้สกุลว่านอิง (*Eulophia*) ที่คัดเลือกได้

ต้นที่	ลักษณะเด่นที่คัดเลือก	การนำไปใช้ประโยชน์
1. ว่านอิง ศก.01	ช่อดอกยาวประมาณ 100 ซม. จำนวนดอก 40-60 ดอก/ช่อ ดอกพอร์มกลม กลีบดอกสีแดงเลือดหมู* กลีบปากสีขาวชมพู งาม	เป็นพ่อแม่พันธุ์
2. ว่านอิง ศก.02	ช่อดอกยาวประมาณ 80 ซม. จำนวนดอก 30-50 ดอก/ช่อ ดอกพอร์มกลม กลีบดอกสีส้มเหลือง* กลีบปากสีเหลือง งาม	เป็นพ่อแม่พันธุ์
3. ว่านหัวครุ ศก.01	ช่อดอกยาวประมาณ 40-60 ซม. จำนวนดอก 10-20 ดอก/ช่อ ดอกพอร์มกลม กลีบเลี้ยงสีขาวอมเหลือง* กลีบดอกบนสีขาว* กลีบปากสีขาวมีแถบกลางสีเหลือง* งามลง	เป็นพ่อแม่พันธุ์
4. ว่านหัวครุ ศก.02	ช่อดอกยาวประมาณ 40-60 ซม. จำนวนดอก 10-20 ดอก/ช่อ ดอกพอร์มกลม กลีบเลี้ยงสีเขียวอมโคนกลีบสีแดง* กลีบดอกบนสีชมพู* กลีบปากสีชมพูมีแถบกลางสีเหลือง* งามลง	เป็นพ่อแม่พันธุ์
5. ว่านหัวครุ ศก.03	ช่อดอกยาวประมาณ 40-60 ซม. จำนวนดอก 10-20 ดอก/ช่อ ดอกพอร์มกลม กลีบเลี้ยงสีแดงเลือดหมู* กลีบดอกบนสีแดงเลือด หมู* กลีบปากสีชมพูมีแถบกลางสีเหลือง* งามลง	เป็นพ่อแม่พันธุ์
6. ว่านหัวครุ ศก.04	ช่อดอกยาวประมาณ 40-60 ซม. จำนวนดอก 10-20 ดอก/ช่อ ดอก พอร์มกลม กลีบเลี้ยงสีน้ำตาลส้ม* กลีบดอกบนสีน้ำตาลส้ม* กลีบปากสีชมพูมีแถบกลางสีเหลือง* งามลง	เป็นพ่อแม่พันธุ์
7. หมูกลิ้ง ศก.01	ช่อดอกยาวประมาณ 80-100 ซม. จำนวนดอก 20 ดอก/ช่อ ดอกพอร์มกลม กลีบดอกสีเขียวน้ำตาล* ปลายกลีบดอกแหลม กลีบปากสีเขียว* กลางกลีบสีขาวมีเส้นสีเขียวน้ำตาล ปากตรงขอบ กลีบหยักเป็นคลื่น	เป็นพ่อแม่พันธุ์

* เป็นลักษณะที่พบได้ยากในกล้วยไม้สกุลว่านอิง

4. กล้วยไม้สกุลจุงนาง (*Geodorum*) คัดเลือกต้นดีเด่นได้ 3 เบอร์ ได้แก่

4.1 อึ่งเปาะ (*Geo. attenuatum*) รวบรวมได้ 20 เบอร์ คัดเลือกต้นดีเด่น 1 เบอร์ ได้แก่ อึ่งเปาะ ศก.01

4.2 ว่านจุงนางหลวง (*Geo. citrinum*) รวบรวมได้ 20 เบอร์ คัดเลือกต้นดีเด่น 1 เบอร์ ได้แก่ ว่านจุงนางหลวง ศก.01 และ 4.3 ว่านนางตาม (*Geo. recurvum*) รวบรวมได้ 20 เบอร์ คัดเลือกต้นดีเด่น 1 เบอร์ ได้แก่ ว่านนางตาม ศก.01 ดังตารางที่ 6 และภาพที่ 16

ตารางที่ 6 กล้วยไม้สกุลจุงนาง (*Geodorum*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

ต้นที่	ลักษณะเด่นที่คัดเลือก	การนำไปใช้ประโยชน์
1. อึ่งเปาะ ศก.01	จำนวนดอก 4-8 ดอก/ช่อ * ดอกพอร์มกลม กลีบดอกสีแดง	เป็นพ่อแม่พันธุ์

เลือดหมู กลีบปากสีขาวชมพู ปากงอลง		
1. ว่านจูงนางหลวง ศก.01	ช่อดอกยาวประมาณ 40-60 ซม.* จะโค้งลง จำนวนดอก 10-20 ดอก/ช่อ* ดอกพอร์มกลม กลีบเลี้ยงสีขาวอมเหลือง กลีบดอกบนสีขาว กลีบปากสีขาวมีแถบกลางสีเหลือง ปากงอลง	เป็นพ่อแม่พันธุ์
1. ว่านจูงนางหลวง ศก.01	ช่อดอกยาวประมาณ 40-60 ซม.* จะโค้งลง จำนวนดอก 10-15 ดอก/ช่อ* ดอกพอร์มกลม กลีบเลี้ยงสีขาวอมเหลือง กลีบดอกบนสีขาวกลีบปากสีขาวมีแถบกลางสีเหลือง ปากงอลง	เป็นพ่อแม่พันธุ์

* เป็นลักษณะที่พบได้ยากในกล้วยไม้สกุลว่านจูงนาง

5. กล้วยไม้สกุลลิ้นมังกร (*Habenaria*) คัดเลือกต้นดีเด่นได้ 4 เบอร์ ได้แก่

5.1 กล้วย (*Hab. lucida*) รวบรวมได้ 25 เบอร์ คัดเลือกต้นดีเด่น 1 เบอร์ ได้แก่ 1. กล้วย ศก.01 2. ลิ้นมังกร (*Hab. rhodocheila*) รวบรวมได้ 60 เบอร์ คัดเลือกต้นดีเด่น 2 เบอร์ ได้แก่ 1. ลิ้นมังกร ศก.01 และ 2. ลิ้นมังกร ศก.01 และ 5.3 นางอ้วปากฝอย (*Hab. medioflexa*) รวบรวมได้ 100 เบอร์ คัดเลือกต้นดีเด่น 1 เบอร์ ได้แก่ นางอ้วปากฝอย ศก.01 ดังตารางที่ 7 และภาพที่ 16

ตารางที่ 7 กล้วยไม้สกุลจูงนาง (*Geodorum*) พันธุ์แท้ ที่คัดเลือกไว้

ต้นที่	ลักษณะเด่นที่คัดเลือก	การนำไปใช้ประโยชน์
1. กล้วย ศก.01	ต้นเดี่ยว ใบรูปหอก ช่อดอกยาวประมาณ 50-60 ซม.* จำนวนดอก 40-50 ดอก/ช่อ* กลีบดอกกลดรูปเป็นดิ่ง กลีบดอกและกลีบปากสีเขียว	เป็นพ่อแม่พันธุ์
2. ลิ้นมังกร ศก.01	ต้นเดี่ยว ใบสีเขียวอมแดงเรียวยาว* ช่อดอกยาวประมาณ 20-30 ซม. จำนวนดอก 10-15 ดอก/ช่อ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีน้ำตาลอมเขียว กลีบปากขนาดใหญ่สีชมพู ขอบกลีบปากหยักคล้ายซอ	เป็นพ่อแม่พันธุ์
3. ลิ้นมังกร ศก.02	ต้นเดี่ยว ใบสีเขียวอ่อนเรียวยาว ช่อดอกยาวประมาณ 20-30 ซม. จำนวนดอก 10-15 ดอก/ช่อ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีน้ำตาลอมเขียว กลีบปากขนาดใหญ่สีชมพู ขอบกลีบปากหยักคล้ายซอ	เป็นพ่อแม่พันธุ์
4. นางอ้วปากฝอย ศก.01	ต้นเดี่ยว ใบสีเขียวเรียวยาว ช่อดอกยาวประมาณ 50-60 ซม.* จำนวนดอก 10-15 ดอก/ช่อ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเขียว เกสรสีน้ำตาลแดง กลีบปากขนาดใหญ่สีขาว ขอบหยักเส้นยาวจำนวนมาก*	เป็นพ่อแม่พันธุ์

* เป็นลักษณะที่พบได้ยากในกล้วยไม้สกุลจูงนาง

6. กล้วยไม้สกุลนางอ้ว (*Pecteilis*) คัดเลือกต้นดีเด่น 6 เบอร์ ได้แก่

6.1 นางอ้วสาคริก (*Pec. sagarikii*) รวบรวมได้ 200 เบอร์ คัดเลือกต้นดีเด่น 1 เบอร์ ได้แก่ นางอ้วสาคริก ศก.01 และ 6.2 . เอื้องตีนกบ (*Pec. susannae*) รวบรวมได้ 50 เบอร์ คัดเลือกต้นดีเด่น 3 เบอร์

ได้แก่ 6.3 เอื้องตีนกบ ศก.01 เอื้องตีนกบ นพ.01 และเอื้องตีนกบ นพ.02 และ 6.4 กล้วยไม้นางอ้ว
 ลูกผสม 2 เบอร์ คือ 1. เอื้องตีนกบ x นางอ้วปากฝอย (*Pectenaria hybrid 'Rapee Sagarik' (Pecteilis
 susannae x Habenaria medioflexa)*) และ 2. นางอ้วสาคริก x เอื้องตีนกบ (*Pecteilis sagarikii x
 Pecteilis susannae*) ดังตารางที่ 8 และภาพที่ 12-14

ตารางที่ 8 เชื้อพันธุกรรมกล้วยไม้สกุลจุนนาง (*Geodorum*) พันธุ์แท้ ที่คัดเลือกไว้

ต้นที่	ลักษณะเด่นที่คัดเลือก	การนำไปใช้ประโยชน์
1. นางอ้วสาคริก ศก.01	ต้นเดี่ยว ใบกลมติดพื้น ช่อดอกยาวประมาณ 18-22 ซม. มีดอก 16-20 ดอก/ช่อ ดอกขนาดใหญ่กว่านางอ้วสาคริกทั่วไป 36.19 % * กลีบดอกและกลีบเลี้ยงสีขาว กลีบปากดอกสีเหลืองเข้มขนาดใหญ่ *	เป็นพ่อแม่พันธุ์
1. เอื้องตีนกบ ศก.01	ช่อดอกยาว 70 เซนติเมตร ดอกขนาดใหญ่กว่าเอื้องตีนกบทั่วไป 37.18 %* จำนวนดอก 6-8 ดอก/ช่อ ดอกสีขาวอมเขียว กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อน กลีบปากดอกสีขาว กลีบปากดอกมีเดือยเป็นแฉก 9-10 เส้น เดือยกลีบปากห้อยลงประมาณ 45 องศา*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
2. เอื้องตีนกบ นพ.01	ช่อดอกยาว 65 เซนติเมตร ดอกขนาดใหญ่กว่าเอื้องตีนกบทั่วไป 12.53 %* จำนวนดอก 10-12 ดอก/ช่อ* ดอกสีขาวอมเขียว กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อน กลีบปากดอกสีขาวอมเขียว กลีบปากดอกมีเดือยเป็นแฉก 9-11 เส้น เป็นเส้นยาว* เดือยกลีบปากห้อยลงประมาณ 45 องศา*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
3. เอื้องตีนกบ นพ.02	ช่อดอกยาวประมาณ 65 เซนติเมตร ดอกขนาดเล็กกว่าดอกเอื้องตีนกบทั่วไปเล็กน้อย จำนวนดอก 8-10 ดอก/ช่อ * ดอกสีขาว* กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อน กลีบปากดอกสีขาว กลีบปากดอกมีเดือยเป็นแฉก 8-10 เส้น เป็นเส้นยาวกว่าเอื้องตีนกบทั่วไป เดือยกลีบปากห้อยลงมากกว่า 45 องศาต่ำกว่าเอื้องตีนกบทั่วไป*	เป็นพ่อแม่พันธุ์
4. เอื้องตีนกบ x นางอ้วปากฝอย <i>Pectenaria hybrid 'Rapee Sagarik'</i>	ต้นขนาดกลาง * ใบเรียวยาว ช่อดอกยาวประมาณ 30-45 ซม. จำนวนดอก 10-20 ดอก/ช่อ ดอกขนาดเล็ก กลีบดอก กลีบเลี้ยง และกลีบปากดอกสีขาว กลีบปากดอกมีเดือยเป็นแฉกสั้น ๆ 10-15 หยัก กลางกลีบปากมีสีเหลืองจาง ๆ	กล้วยไม้การค้า
5. นางอ้วสาคริก x เอื้องตีนกบ	ต้นขนาดเล็ก * ใบเรียวยาว ดอกขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 30-45 ซม. จำนวนดอก 10-20 ดอก/ช่อ กลีบดอก กลีบเลี้ยง และกลีบปากดอกสีขาว กลีบปากดอกมีเดือยเป็นแฉกสั้น ๆ 10-15 หยัก กลางกลีบปากมีสีเหลืองจาง ๆ	กล้วยไม้การค้า

สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

รวบรวมและจำแนกเชื้อพันธุกรรมกล้วยไม้ได้ 6 สกุล 17 ชนิด/พันธุ์ 1,585 ต้น แบ่งออกเป็น

1. กล้วยไม้พันธุ์แท้ 14 ชนิด/พันธุ์ ได้แก่ 1.1 บัวนางป้อ (*Brachycorythis henryi*) 1.2 ม้าวิ่ง (*Doritis pulcherrima*) 1.3 แดงอุบล (*Doritis Pulcherrima var. buyssoniana*) 1.4 ว่าน อึ้ง

(*Eulophia macrobon*) 1.5 ว่านหัวครู (*Eulophia spectabilis*) 1.6 หมวกลิง (*Eulophia andamanensis*) 1.7 อึ่งเปาะ (*Geodorum attenuatum*) 1.8 ว่านจูงนางหลวง (*Geodorum citrinum*) 1.9 ว่านนางตาม (*Geodorum recurvum*) 1.10 คูลู (*Habenaria lucida*) 1.11 ลิ่นมังกร (*Habenaria rhodocheila*) 1.12 นางอ้วปากฝอย (*Habenaria medioflexa*) 1.3. นางอ้วสาคริก (*Pecteilis sagarikii*) และ 1.4. เอื้องตีนกบ (*Pecteilis susannae*)

2. พันธุ์ลูกผสม 3 พันธุ์ ได้แก่ 1. ม้าวิ่งลูกผสม (*Doritis hybrid*) 2. เอื้องตีนกบ x นางอ้วปากฝอย (*Pecteilis susannae* x *Habenaria medioflexa*) 3. นางอ้วสาคริก x เอื้องตีนกบ (*Pecteilis sagarikii* x *Pecteilis susannae*). จำแนกการใช้ประโยชน์ออกเป็น

3. การคัดเลือกพันธุ์ดีเด่น (พ่อ-แม่พันธุ์) หรือมีศักยภาพทางการค้า จำนวนสกุล 6 สกุล 80 เบอร์

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการทดลองนี้สามารถจำแนกพันธุ์กล้วยไม้สำหรับใช้ประโยชน์ในทางปรับปรุงพันธุ์กล้วยไม้สกุล ม้าวิ่ง และกล้วยไม้ดินอื่น ๆ ที่รวบรวมได้ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาขั้นตอนการเพาะปริมาณสายต้นที่มี ลักษณะดีเด่นเหล่านี้เพื่อใช้เป็น กระจ่างเพื่อการส่งออกต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชกรมวิชาการเกษตร, 2541.

อรรวรรณ ชัยกำพลเลิศ, 2557. สีนค้ำกล้วยไม้. สำนักพัฒนาการค้าและธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรม.

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ . เมษายน 2557

www.ditp.go.th/contents_attach/84019/84019.pdf สืบค้นวันที่ 25 กันยายน 2558

ภาคผนวกภาพ

ภาคผนวกภาพที่ 1 กล้ายไม้ท้าวคูดู *Brachycorythis* 1 ชนิด ที่รวบรวมได้

ภาคผนวกภาพที่ 2 กล้ายไม้สกุลม้าวิ่ง *Doritis* 3 ชนิด/พันธุ์ที่รวบรวมได้

กล้วยไม้ สกุลม้าวี้ง *Doritis*

แดงอุบล

(*Doritis Pulcherrima* var. *buyssonianana*)

ม้าวี้ง (*Doritis pulcherrima*)

ม้าวี้งลูกผสม

(*Doritis pulcherrima* hybrid)

ภาคผนวกภาพที่ 3 กล้วยไม้สกุลว่านอึ่ง *Eulophia* 3 ชนิด/พันธุ์ที่รวบรวมได้

กล้วยไม้ สกุลว่านอึ่ง *Eulophia*

ว่านหัวครู (*Eulophia spectabilis*)

ว่านอึ่ง (*Eulophia macrobon*)

หมูกลิ่ง (*Eulophia andamanensis*)

ภาคผนวกภาพที่ 4 กล้วยไม้สกุลว่านจุงนาง *Geodorum* 3 ชนิด/พันธุ์ที่รวบรวมได้

กล้วยไม้ สกุลว่านจงนาง *Geodorum*

ว่านจงนางหลวง (*Geodorum citrinum*)

อิงเปาะ (*Geodorum attenuatum*)

ว่านนางตาม (*Geodorum recurvum*)

ภาคผนวกภาพที่ 5 กล้วยไม้สกุลลิ้นมังกร *Habenaria* 3 ชนิด/พันธุ์ที่รวบรวมได้

กล้วยไม้ สกุลลิ้นมังกร *Habenaria*

นางอ้วปากฝอย (*Habenaria medioflexa*)

กุฉี (*Habenaria lucida*)

ลิ้นมังกร (*Habenaria rhodocheila*)

ภาคผนวกภาพที่ 6 กล้วยไม้สกุลนางอ้ว *Pecteilis* 3 ชนิด/พันธุ์ที่รวบรวมได้

กล้วยไม้ สกุลนางอ้ว *Pecteilis*

นางอ้วสาริกิ (*Pecteilis sagarikii*)

นางอ้วสาริกิ x เอื้องตีนกบ

(*Pecteilis sagarikii* x *Pecteilis susannae*)

เอื้องตีนกบ (*Pecteilis susannae*)

เอื้องตีนกบ x นางอ้วปากฝอย

(*Pecteilis susannae* x *Habenaria medioflexa*)

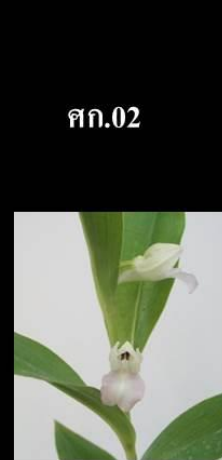
ภาคผนวกภาพที่ 7 กล้วยไม้สกุล ท้าวคูลู (*Brachycorythis*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

กล้วยไม้ สกุลท้าวคูลู *Brachycorythis*

กล้วยไม้ บัวนางป้อ (*Brachycorythis henryi*)

ศก.01

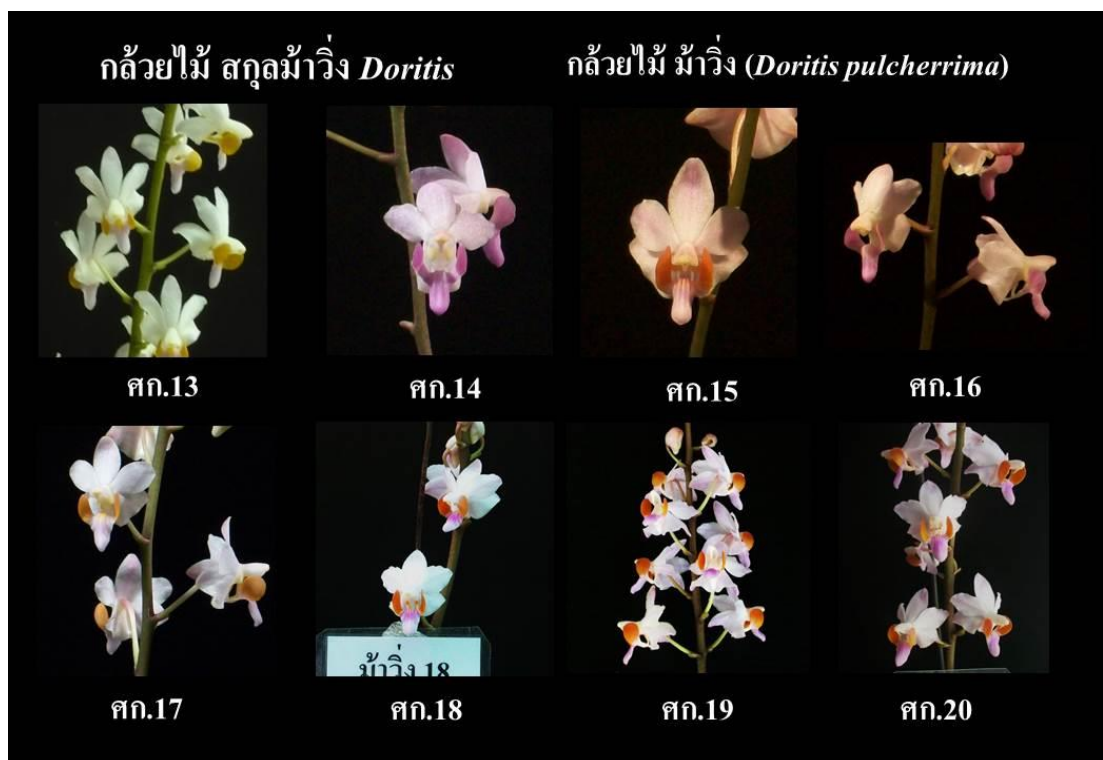
ศก.02

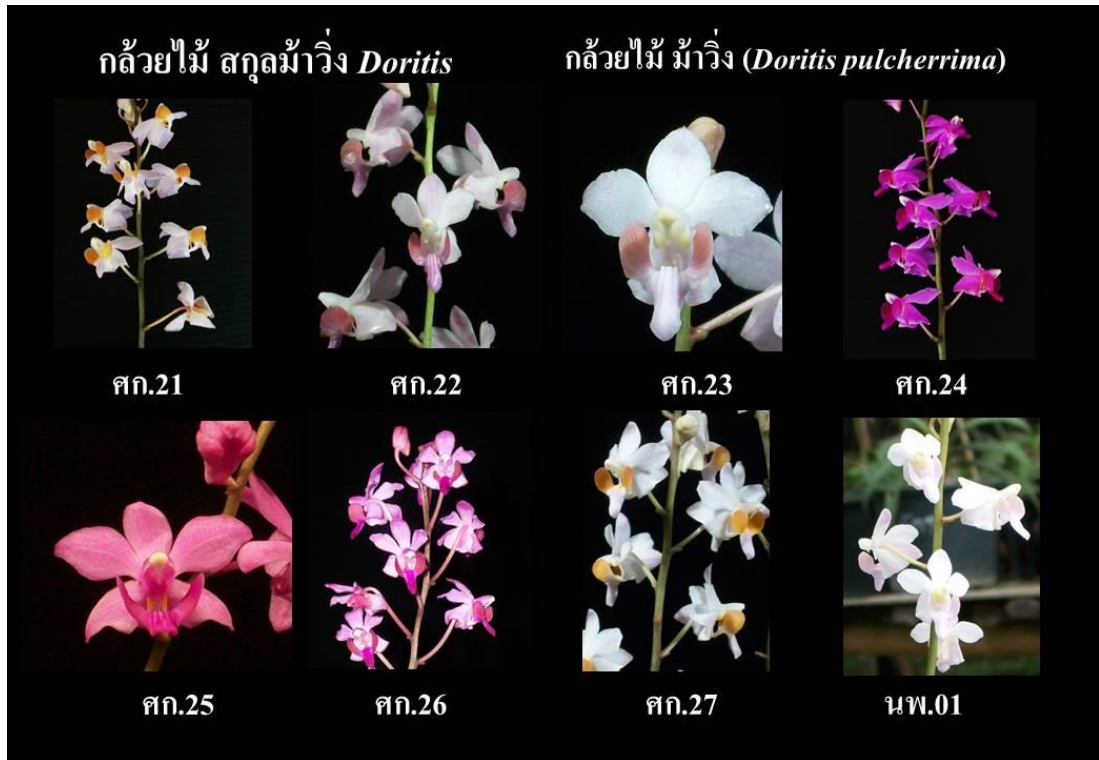
ภาคผนวกภาพที่ 8 กล้วยไม้สกุล ม้าวิ่ง (*Doritis pulcherrima*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

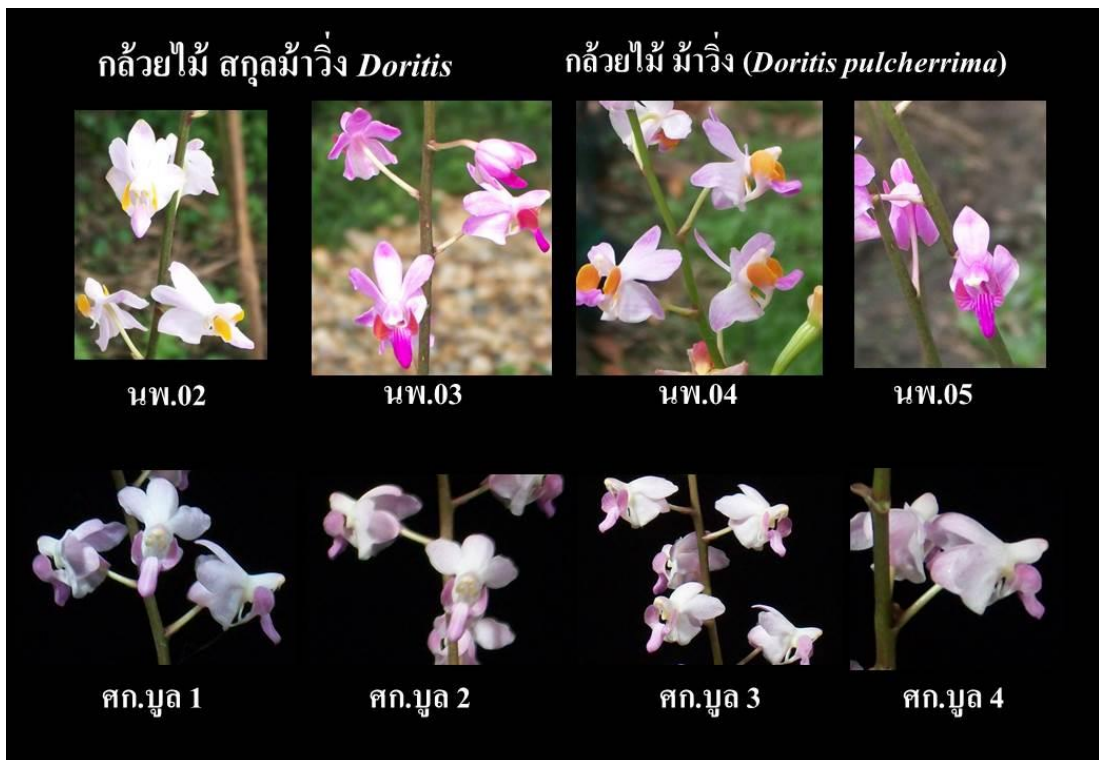
ภาคผนวกภาพที่ 9 กล้วยไม้สกุล ม้าวีง (*Doritis pulcherrima*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

ภาคผนวกภาพที่ 10 กล้วยไม้ ม้าวีง (*Doritis pulcherrima*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

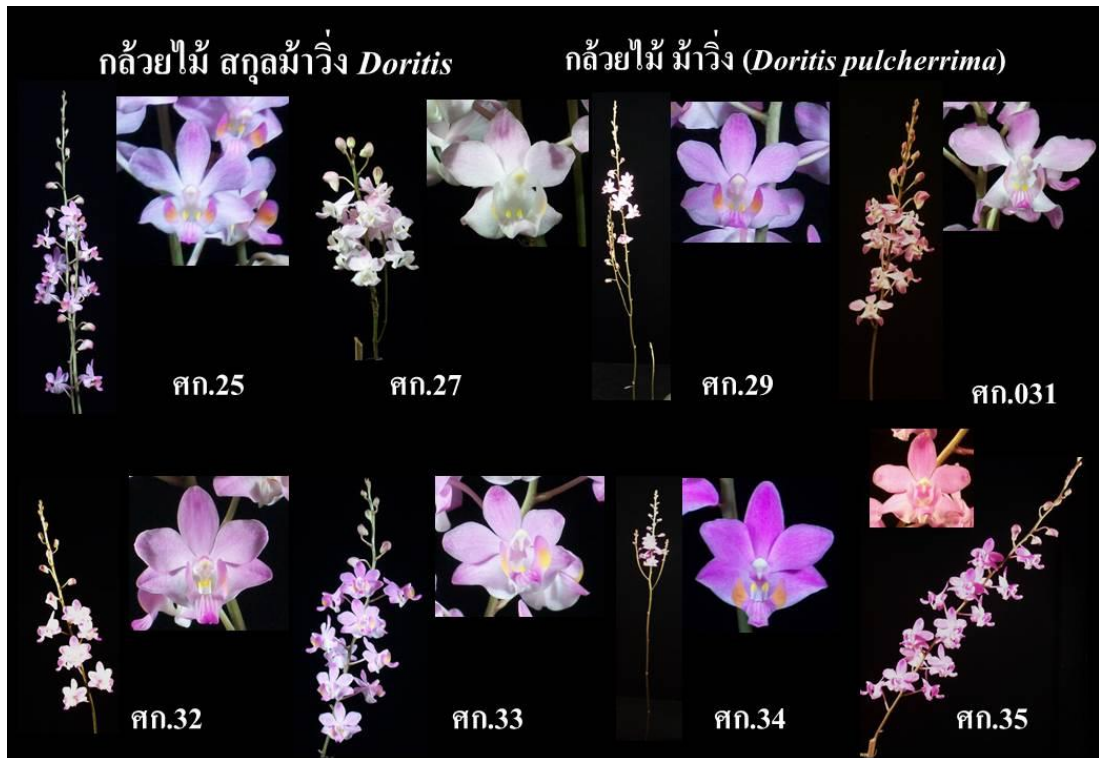
ภาคผนวกภาพที่ 11 กล้วยไม้ ม้าวีง (*Doritis pulcherrima*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

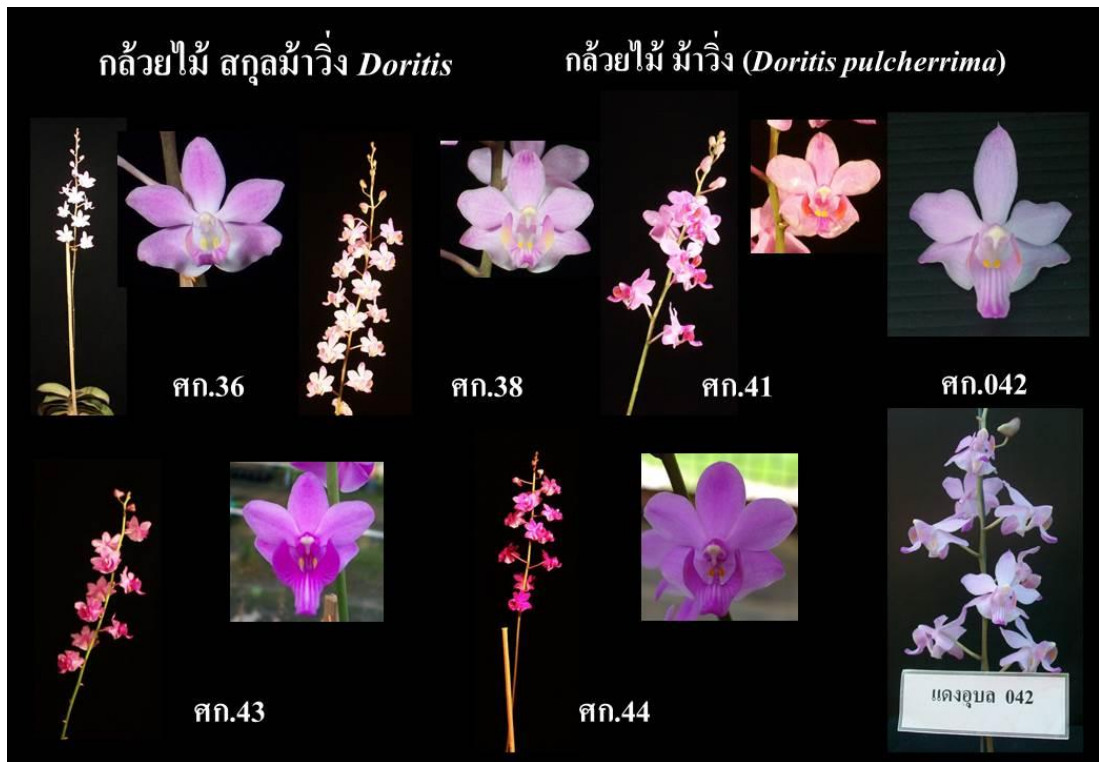
ภาคผนวกภาพที่ 12 กล้วยไม้ แดงอุบล (*Doritis pulcherrima*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

ภาคผนวกภาพที่ 13 กล้วยไม้ แดงอุบล (*Doritis pulcherrima*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

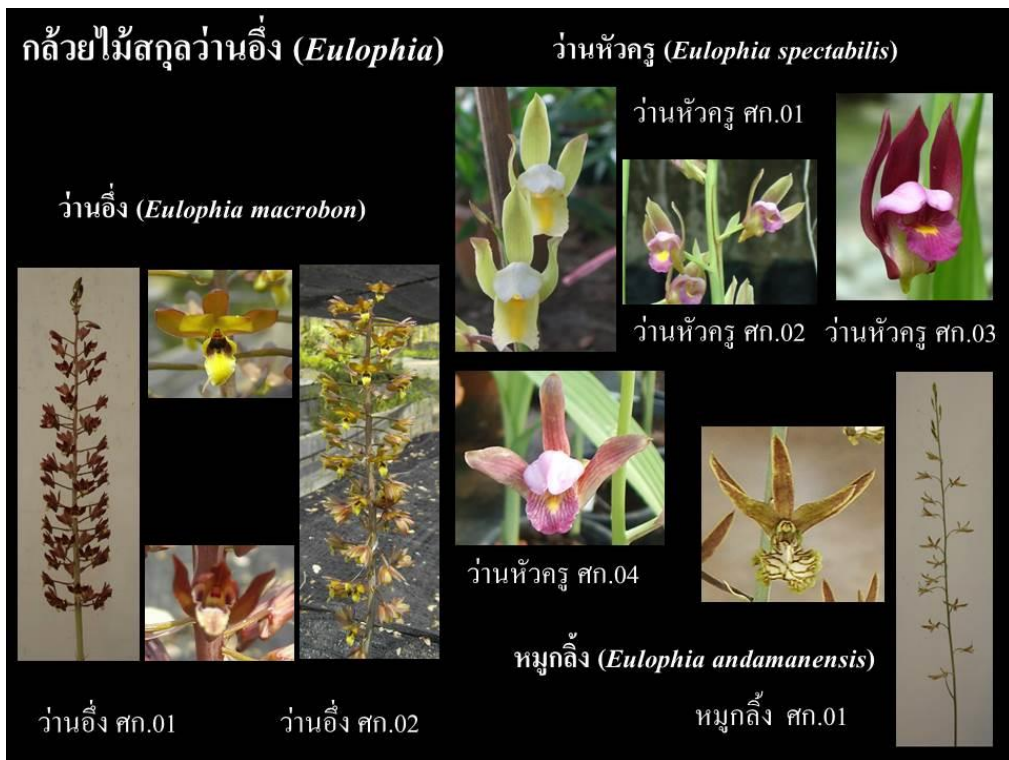
ภาคผนวกภาพที่ 14 กล้ายไม้ แดงอุบล (*Doritis pulcherrima*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

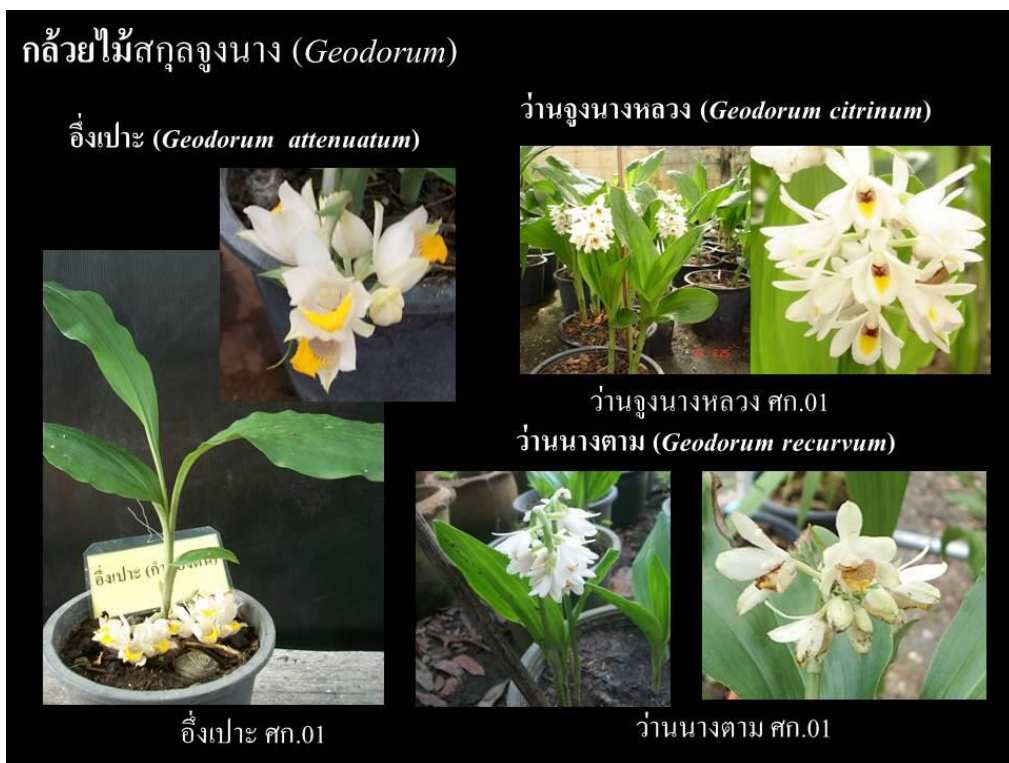
ภาคผนวกภาพที่ 15 กล้ายไม้ ม้าวิ่งลูกผสม (*Doritis hybrid*) ที่คัดเลือกไว้

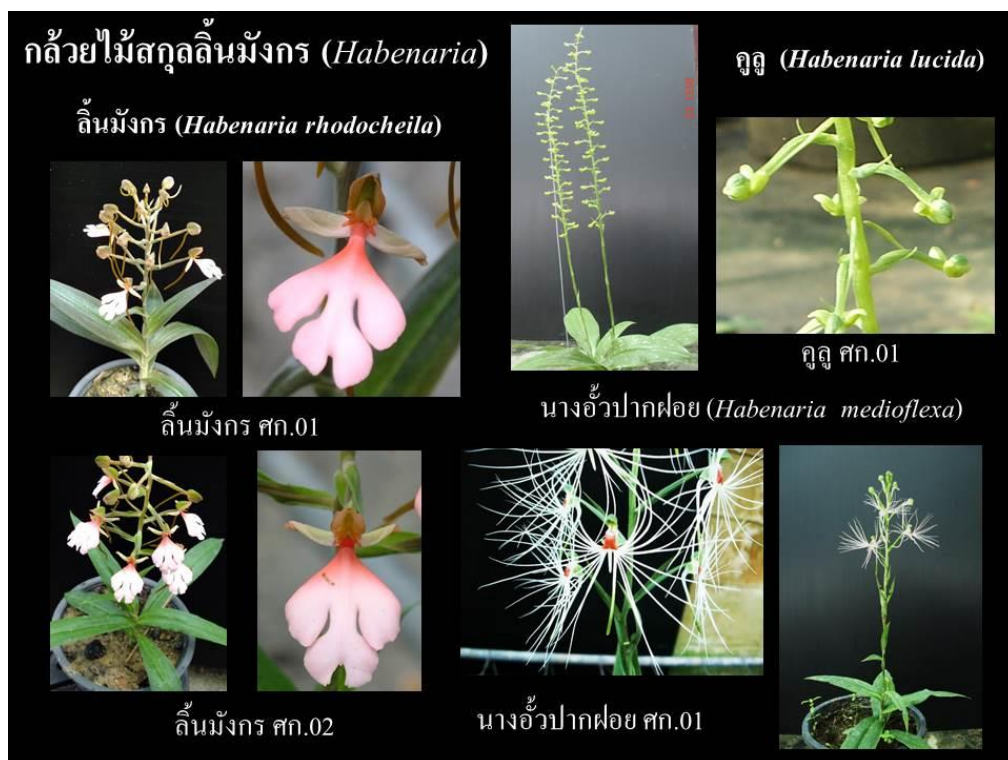
ภาคผนวกภาพที่ 16 กล้วยไม้สกุลว่านอิ่ง (*Eulophia*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

ภาคผนวกภาพที่ 16 กล้วยไม้สกุลจุงนาง (*Geodorum*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

ภาคผนวกภาพที่ 17 กล้วยไม้สกุลดินม้งกร (*Habenaria*) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

ภาคผนวกภาพที่ 18 กล้วยไม้สกุล นางอ้ว (Pecteilis) พันธุ์แท้ที่คัดเลือกไว้

ภาคผนวกภาพที่ 19 กล้วยไม้สกุล นางอ้วลูกผสม (*Pecteilis* hybrid) ที่คัดเลือกไว้

